

નવિન મુદ્રારાનો દુશ્મન-લોકપ્રીય પત્રીકા અંકી

આલુ

જમાનાનો જલસો

—(૦)—

લેખક-જેશી જયરામ રવજી ભાગલીયા.

પ્રકાશક-જેશી જયરામ રવજી ભાગલીયા.
કચ્છ માંડવીવાલા.

ડે. રોક ધરમસિંહ ભવાનજી ઉનવાલાના માલમાં

કાંઠાવાડી, મુંબઈ.

આવૃત્તિ ૩૯૭

સંવત ૧૯૭૨

પૃષ્ઠ ૨૦૦૦
સને ૧૯૧૬.

(સર્વ હક સ્વાધીન)

કિંમત ચાર આના.

શ્રીકૃષ્ણ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસમાં રતિલાલ હરજીવને છાપ્યું.

નં. ૯, અનંતવાડી, મુંબઈ.

સીમલા-હેઅર ઓઈલ

મગજ તેમજ બાલને

માટે સરવોત્તમ

સુગંધીદાર છે.

સીમલા હેઅર ઓઈલ-મગજ તથા બાલને માટે એક અકસીર હેર ઓઈલ છે. તેમજ બરપુર સુગંધી ચીજોનો નમૂનો છે, અનેક સુગંધી વસાણાઓનું મીઝણ છે. અજભાવશ ખાતર ફક્ત એકજ શીશી બસ છે. મગજની તમામ નબળાઈ તુરત દુર કરે છે. સીમલાના ઉત્તમપણા માટે સોનાનો ચાંદ મળ્યો છે. દરેક શહેરમાં દરેક વેપારીને ત્યાંથી મળશે.

કી. ૧ શીશી રૂ. ૧-૦-૦ વી. પી. ૪ આના

,, ૩ ,, રૂ. ૨-૧૦-૦ ,, ૭ આના

ચાર આનાની ટીકીટ મોકલનારને તમામ નમુના તથા

૧૯૧૬, ના હિન્દમાતાના તથા કૃષ્ણ લગવાનના

કેલેન્ડરો મફત મોકલવામાં આવે છે.

સોલ એજન્ટો-મેસર્સ કાફુની કું.

સી. પી. ટેન્ક રોડ મુંબઈ નં ૪.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કવિરાશિદ્વિભાગ]

અનુવ્રત્તમાંક ૬૦૮૨ , વાર્ષિક
પુસ્તકનું નામ અમલોત્તરે રહેલું

વિભાગ ૭ : ૬

જમાનાનો જલસો.

સારદા સ્તુતિ.

દિંડી.

દયા કરજે તું દેવી, માત અંજો મારી;	
છું શરણુ એવું, સત્ય લેતું ધારી.	દયા.
રહ્યો વ્યાપી કલીકાલમાં અધર્મ,	
નથી રાખતું વડિલોની કોઈ શર્મ.	દયા.
જ્યારે શ્રુષ્ટિ, આમ વર્તવાને લાગી;	
કૃપા દૃષ્ટિ પ્રભુએ, સમસ્ત ત્યાગી.	દયા.
જોકે નામ રાખી, મુલકમાંથી જાઉં:	
ઉપયોગી માત, સર્વને હું થાઉં,	દયા.
કશી પરવા નથી આ, જગતની અમોને;	
લખી શતવાર, દાસ કહે છે તમોને.	દયા.

દીવાળીના દીવો.

યાને

ગ્રાન્ટ રોડની મુસાફરી ખ્યાલ ૧.

અફસોસ અરે અફસોસ બંધુઓ, કુદરતની છે બલિહારી,
સોબતના પરિણામ બળે, આ જગત વિષે થઈ છે ખવારી,

કારણ પુછો કોઈ અમેને, ખુદિલ વાત મુખે કહીશું;
 કુમાર્ગમાં કોઈ વિચરનારના, સાથી બનવા નહિં દઇશું.
 ખ્યાલ કરો કોઈ નજર કરો, આ હુઃખરૂપી કેવી દુનિયા;
 ધર્મ પત્નિઓ રખડાવી, વેળ્યા નિવાસમાં જઈ વસીયા.
 ખમીસ બકિટ છુટ કોલરો, સાઈકલ કેપ શિરે ધારી;
 સેંટ લવંડર ગુલાબ છાંટયું, સુગંધમાં પણ હદ વાળી.
 બની શેઠીયા વિષય નગરના, મુસાફરી કરવા ચાલ્યા;
 ગીની ત્રણ નાખી ખીસામાં મુછ મરડતાં મેં ભાળ્યા.
 આના ચાર તણી ગાડીમાં, ઝાંટરોડ પર જઈ અટક્યા;
 ખાધું ખરચ્યું પીલહાઉસમાં ને, પછી નાટકોમાં સટક્યા.
 બે રૂપિઆની ટિકીટ લઈને, થીયેટરોમાં કેદ પડ્યા;
 વાટ બુવે છે ઘરવાલી અહિં, નાટકના ખેલોજ નડ્યા.
 છતાં હબ્બુતો ગરમ ખિસાનો, પૂરો દાટ વલ્યોજ નહિં;
 ગુણીકા નૃત્ય વિષે જઈ બેઠાં, શરમ મુલતવી ત્યાંજ રહી.
 બહોત દિવસકા બડા પ્યારથા, મુઝે નિદ નહિં આતિથી;
 બાત પ્યારકી બહુત કઠીન હય, વો ચીજાં મઝેં ગાતીથી.
 શેઠ કહે અઝે પ્યારિબન, અબ ગાના કુછ સુનખાતિ હય;
 દિલ ખુશ કર ચહ આશકકા, કયા મઝા પવનકી આતિહય.
 ગઝલ હુમરી તાલ દાદરા, બલા દૂર ભેરવીયોંકી;
 સારંગી તબલા બજતી હય, પ્યારિ બન ગઈ આસકકી
 બે ગીનીનો ખચ કરીને, પછી એવા નર પસ્તાયા;
 પીત્રુ તર્પણ કર્યું પ્રેમથી, શોખીન જનમાં પંકાયા,

ગયા શ્રાધમાં કસર હતી તે, પૂર્ણ કરી અહિંયાં પ્રિતે.
 માનવ જન્મ તણું સાર્યક સૌ, થયું આજ સહુ એ રીતે.
 ચરણ વગરના હાથ વિનાના, અપંગ પણ છે કે દુખીયા,
 સિંગલ પૈ પણ અપાય નહીં ને થવું અમોને છે સુખીયા.
 ઘરો ત્રુટસે ચોર લુટસે, અગર મૂળ વ્યાધિ થાશે;
 એમાંથી કૃણ એજ થવાના, નહિતો કાલ તુરત ખાશે.
 ભવસાગરમાંથી તરવાનો, ઉપાય યત્ન કરી શોધો;
 વ્યર્થ કાર્યમાં વખત ગુમાવો, શું કરવી તેની નોંધો.
 જઈશ પલકમાં અરે ખંધવા, તેનો તું કંઈ વિચાર કર;
 કિર્તિ અમર કરી લે જગમાં, પ્રભુ નામ લઈને તું તર.
 ઉસ્તાદોંકી ચેહી કૃજ સખ, કરકે અદા હમ દિખલાતે;
 ચેહી ખાંચનેસે જીવોંકે, પાપ સખહિં યું કટ જાતે.
 રહેને વાલે કચ્છ પ્રાંતકે, સહર માંડવી ખાજત હય;
 ભાગલીયોંકી પીછાન રખના, હરી કૃપા હો જાતિ હય.

વખતનો વરઘોડો

યાને

શરાખ વિષે ખ્યાલ ર.

શરાખ જેવી ખરાખ વસ્તુ, નવ દીડી જગમાં કયાંહીં;
 વાઈન ખાટલી વિશે વર્ણવું, ધ્યાન કરો હિંદુભાઈ.

શિવ શિવ આ શું થયું અરેરે, બ્લાસ ભરી પીવા માંડયા;
 સ્વર્ગ તણું સુખ તણુ પૂર્વજે, હાહાકાર કરવા લાગ્યા.
 દશા થાય છે પીનારાની કથન કરૂં તે સાંભળીએ;
 વાટ ઘાટમાં પડયા કદીતો, ઓચિંતા એથી મરિએ.
 શીવાય હુમસે બડા અભીનક, પયદા જગમે હુવા નહિ?
 પહેલવાન પીછેં હટ જાવે, કદર કરો સજ્જન તુમહિં,
 પહેરન ધોતી ઔર દુપટ્ટા, ફેંટા ભી બરબાદ ગયા;
 કીસમતમેં કયા લીખા હમારે, ખીસેમેં દમડી ન રહ્યા.
 અગોબાઈ હા કોહુન આલા, હાતાત કાઠી ઘેવુનશી,
 ઇકડે તિકડે બઘત રાહિલી, ઉફટ ઘાતલી ડોકીશી.
 વ્યસનોથી વાકેફ થયેલી ગુજરાતન કહેવા લાગી;
 ચ્યમ પીટયા કંઈ દિવસ પ્રયાં છે, નફ્ટ નિરંકુશ જા ભાગી.
 આ વખતે કોઈ હોત બીજો તો, યથા યોગ્ય સુખ દેખાડું;
 પતિ શખ્દ એ મહા તિવ્ર છે, ભવ આખું હું કયાં બાળું.
 આ સંબંધમાં આજ પછી જો, અવાજ કંઈ કાંને પડશે;
 દેખાડી હું દર્શ શખ્દેખર, વચન કદાપી નાં ટળશે.
 ઓમાં ઓમાં મૂક અલી, કહીને બેરીનોં હાથ ધર્યો;
 બની દિગંબર નૃત્ય આદર્યું; સ્વાદ ગ્રહણ કેવોજ કર્યો.
 ધર્મ ગુરૂની સોગન ખાધી, કાશીમાં જઈને નાહ્યા;
 છતાં પાપ કંઈ નાં ધોવાયું; અંતરમાં બહુ પસ્તાયા.
 ઉત્તરી સુલટી રીત આદરી, પ્રણત ફેનસીએ કીધાં;
 લાજ ગુમાવી સર્વ જગોએ, પ્રજા એમાંથી એ લીધાં.

પૂર્ણ ખ્યાલ સૌ થયો અમારો, ઇનામ દેવા યત્ન કરો.
 પ્રસાદછે આ ગુરૂ કૃપાનો, ઉમેદ સૌ મનમાંજ ધરો.
 આ પ્રયોગના પચાસ કાગળ, દેશાવર લઈ મોકલશે;
 તે જીવોને દુઃક મુદતમાં, સંતતિનું સુખ પ્રાપ્ત થશે.
 કલકત્તા દિલ્હી લખનૌ, પંજાબ મુલ્ક દેખા સારા;
 અમદાવાદ બડોદા સુરત, કોંકણભી સખસે ન્યારા.
 કચ્છમાંડવી છોડ દઈ, અબ બંબઈ શહર બસાયા હય;
 ઉસ્તાદ ગુરૂ જમીયતકા ચેલા, વોહી બનાને વાલા હય.

કલજુગનો મહીમા

યાને

ચાલુ જમાના વિષે ખ્યાલ. ૩.

કલજુગ આવ્યો ખરેખરો, ચેતીને ચાલો સૌ ભાઈ;
 ધર્મ બીચારો થયો પાંગળો, ડહાપણ સૌ દમડા માંહી.
 દાંત વિનાનાં ચડે ઘોડડે, જીવાન ઘર ઘર ભટકે છે.
 રાંડ રૂપાળી ખરે બપોરે, સાધન કરવા સટકે છે.
 માત પીતાનું કહ્યું ન માને, પુત કપુત કહાવે છે;
 આવું છું આવું છું કહિને, મશ્કરિમાંજ ઉડાવે છે.
 પચાસ બીડી પીએ પીતાતો, દશ નક્કિ પુત્રો પીશે;
 છેવટ ગાડું પંદર પરથી, અઢાર થઈ આવે વીશે.

દુર્બળ અંતઃકરણ છે જેનું, વ્યસનોમાંજ રહે વધતાં;
 સ્ત્રીઓ સેવવા પરપતિ લાગી, એજ પાપ અહિયાં નડતાં.
 સ્ટેન્ડર બાર થયાની કેડે, પુરૂષ રખડવા જે જાશે;
 તુર્તજ ઘૂતની બરાણી ખોડી, બીડી ઘી ચાટી જાશે.
 સ્ત્રીનો વાંક ગણો છો શાનો, ઉઘેડી તે શું જાણે;
 શેઠ દુકાને હોય નહિંતો ચાકર મોજ સુખે માંણે.
 નાશીકકર નાગોળા આલે, ભટ્ટ મહા વિદ્વાન ઘરી:
 બસાવયાલા આસન દિલે, શાસ્ત્ર મહુણાવે કાય તરી.
 દ્રષ્ટિસ પડલી તંબાકું, મગ વૃત્તિ ગેડી ત્યાજ વરી.
 મહારાજાંચી ધીર સૂટલી, વારતવિક હી ગોષ્ઠ ખરી.
 હી શેઠાણી સુરેખ આહે, જર મીળેલ તર ફાર ખરેં;
 પંતોજીવી મરજી ઝાડી, મુર્ખ જગતજ્ઞ કાય કળે.
 ધુર્ત પ્રમાદી પ્રગટ બગદીઆ, કલ્યું તેમનું શું કરવું;
 ભીતર હોય કદી જો ચોખ્ખા, ધ્યાન સુખે તેનું ધરવું;
 મુકેઝ મુઝી ખબર નતીપય, આંઉ તવાંકે કુર્મ સ્વાંતો;
 ઉશ્રી સવારો વિછાળુમ્યાંધી, માની સાગ શીરાંઈ આંતો;
 ગાયત્રીઝી ઉપાસના પણુ, નાઈ ધોઈને કો કરીઉં;
 લડું ઝિલેબી ખાઝા ઘેવર, માલ મલીદા કો છડીઉ
 મત જુગ ત્રેતા દ્વાપરમાં પ્રજા જે મળનું તપ આદિથી;
 તે આ જુગમાં તુર્ત મલે છે, ફકત પ્રભુ ભજનાદીથી.
 દિલોજ્જન સખ દોસ્ત હમારે, સુનો સુનો અબ યહ બાતા;
 દરની વેગી ભરની ઇસમે, ઇશ્વરકાબી કયા જાતા.

ખ્યાલ બનાકે હમ દિખલાતે, સંત પુરૂષ વો જનત હય;
જયરામ કવી ભાગવીઆ હ્યાંપર અસી મોજ ઉડાતે હય.

લક્કડકા લડું

યાને

પરણેલાનો પસ્તાવો ખ્યાલ ૪.

પ્રથમ કુંવારો કહેતો તો કે, પરણેલા સુખ માણે છે,
પરણ્યા બાદ હકીકત થઈ તે, ખોતે જીવો વખાણે છે.
અહસ્થ કહે છે મહારાજ આ, ગાડું તો બહુ છે મહોટું;
રોજ ઉઠીને રાંડ સતાવે, પૈસા ખાતર તે ખોટું.
ત્રીશ રૂપૈયા પગાર તેમાં, સાત ભર્યું ઘરનું ભાડું;
પાકીટ ખર્ચ તણા દશ કાઠી, નક્કિ તેર ગણી વાડું.
દાણા વાળો શીવજી આવ્યો, રૂપીઆ દશ તેને જાશે;
બાકીના ત્રણ રહ્યા તેમાંથી, દાગીના કયાંથી થાશે.
જીવાન ઝેરી કહે છે એવું, શા માટે પરણ્યા વાડું;
ઓળખતા મુજને શું નહોતા, નામ છબીલી છે માડું.
ફક્ત લોહીની હું ભુખી છું, બીજી કામ નથી મારે;
કસબી સાડી નહિ લાવો તો, આ ઉઠી ચાલી બહારે.
અરે ગધેડી વિચાર કરતુ, છાયલનાં તો છે વાંધા;
હુ ધોતી પહેડું છુ તેમાં, જીવો કેટલા છે સાંધા.

સ્વામીનાથ તમે સાચા છો, સૈયર મારી પહેરે છે;
 જીઓ ધણી એનો છે કેવો, ચાર બળદને ખેડે છે.
 છતાં રાજનાં દસ દસ રૂપીઆ ખુદ્દો નિત્ય કમાવે છે.
 ઘર બેઠાં બૈરીને કેવા, ઉત્તમ લાડ લડાવે છે.
 દેખ્યું કંઈજ નથી મેં કયાં પણ. ટીકીટ કહો છો તે કેવી;
 નાટક જોવા જૈશ આજ હું, નહિં તો લાજ નથી રહેવી.
 માંડ માંડ હું ઘરમાં આવ્યો, ભુખ કકડતી છે લાગી;
 સંધ્યું સીંધ્યું કંઈજ નથી ને, સતાવતી છે આ નાગી.
 બેચર કહે છે જીવો બાપજી, દેવો મુજને મારે છે;
 સમજતી સમજતી થાયો છતાં ખૂમ એ પાડે છે.
 બાવું પીવું રહ્યું બાબુએ, કવરવે છે સૌ ઘરમાં;
 આ હ.બથી તો મરવું સાડું, કુવો આપણા છે થડમાં.
 જીવો ભાઈ આ ગૃહસ્થાશ્રમને, લક્કડના લાડુ જેવો;
 બાધા તેતો પરનાયાને, અણુસમજી કહે છે કેવો.
 પરમારથમાં પૈસો દેતાં, કેવો હાથ ધ્રુજવે છે;
 ફક્ત એક નખરાની અંદર, રૂપીઓ રાંડ પડાવે છે.
 ગુરૂ ચરનકા ધ્યાન લગાકે, બેડત હું નીજ આસન પેં;
 કીવાર ખુલ્લતે ભીતર કે, પ્રકાશ હોતા હય પલમેં.
 દર્શનકી અલીલાશ પુર્ણ, કર કે ચરનોમેં પડતે હય;
 જયરામ કવીકું હુકમ લયાસો, પ્રગટ જગતમેં કરતે હય.

પ્રકાશિત મણી

યાને

પરમારથ બોધ. ખ્યાલ પ.

પરમારથ સમ પુન્ય કયું છે, બતાવનારો છે કોઇ;
 દાતારો બહુ દાન કરે છે, કપણ બળે છે તે જોઇ,
 ખાઓ પીઓને પહેરો ઓઢો, એ તો રીત ધણી સારી;
 વ્યસનોમાં જે વખત જાય છે, ફક્ત એટલી છે ખવારી,
 કોઇ પીયે છે ચરસ ચીલમમાં કોઇ પીયે સુકો ગાંજે;
 કોઇ પીયે છે બીડી બલમાં, બીજું હું કહેતાં લાજ્યો.
 કઇક દીઠાં મેં અવાજ કરતાં, પીયો પીયો ગાંજેડી કલી;
 જો નહિં પીવે ચહ ગાંજ વો, લડકેસેં લડકીજ લટી.
 કેંસી મઝા અલી આતી હય, કરકે નીશા કબહું દેજો.
 બડા સ્વાદ આતા હય ઈસમેં, ગયુ જનમ સુધરી દેજો.
 પોત પોતાની નાત વધારે, તમો પડો છો કાં તેમાં;
 ખાંસી દમ બલકે બહુ રોગો, પ્રગટ રહેલા છે જેમાં.
 પરમારથને કાજ શંકરે, ઝેર હલાહલ છે પીધું;
 પરમારથ પર પ્રીત હતી તો, દધિચિયે અસ્તિ દીધું.
 રાજ કરણ સમો કોઇ દાતા, થયો નથી કોઇ નવ થાશે;
 વિક્રમ આતી થયાં રાજવી, પ્રગટ થશે તે પરખાશે.

આંખો વડ પીંપળ આદી સૌ, વૃક્ષ બનાવ્યા શું કરવા;
 વટે માર્ગુઓ શ્રમિત થાય તો, થાક દુર તેના કરવા;
 ઇશ્વરનો ઉપકાર વર્ણવી, મહાંત પણ શકતાજ નથી;
 તો હું પામર અદ્ય જીવ તે, કહી શકું શું આ મુખથી.
 સમુદ્ર મંથન સમય પ્રભુએ, કમઠ રૂપ ધારણ કરીયું;
 મત્સ્ય બન્યા મોહનજી પોતે, રૂપી નાવ માથે ધરીયું;
 મુરલીધરનો મહિમા મોટો, ગોવિંદ થઈ ગાયો ચારી;
 મુષ્ટિક ચાણૂંર મલ્લ હરાવી, મામો પણ નાંખ્યો મારી,
 સીતા રામ અને લક્ષ્મણજી, ચૌદ વરસ વનમાં રહીને;
 અનેક દળ રાક્ષસનાં માર્યાં, લાંકા હાથ કરિ જઈને.
 રાજ્ય વિભીષણને ત્યાં દિધું, હનુમાન શીર હાથ ધર્યો.
 અવધપુરીમાં આનંદ વર્ત્યો, પરમારથ પરકાશ કર્યો.
 આ કવિતાનો પાઠ નિરંતર, શ્રદ્ધાથી કરશે મનમાં;
 પુર્વ જન્મના પાપ મટાડી, પ્રજ્યાતી પામે જનમાં.
 ચૌદાસે ચાળીસ ગાંવમેં, મુખ્ય શહુર મસ્કા મંડી;
 નલિયા ઔર કુઠારા મુદ્રા, મઉંકી હવા બડી ઠંડી,
 સ્વારી દેખન ચલો સાથમેં, શ્રી ભુજ નગર બડા બંકા.
 મહારાવ ખેંગાર સવાઈ, બહાદુરકા બાજત ડંકા,
 બહુત મુલક હમ ઘુમત ઘુમત, હ્યાંપર સ્થાન જમાયા હય;
 શીવ પ્રસાદ સુત ઈષ્ટ ગુરૂ, જમિયતકા ધ્યાન લગાયા હય.

ફેશનેબલનો ફજોતો

યાને

અમથા કાકા એન્ડ લોળી લત્રીજનો સંવાદ--કચાલી. ૬.
 મારાસમ જઈશમાં આઘી, શ્રવણુકર વાત આ થોડી.
 કયા કુળમાં પ્રગટ થઈ છે, જરા સમજાવને છોડી, મારાસમ.
 પુછો છો શું અરે કાકા, અમારા છે ગ્રહો વાંકા;
 પીતા પરખાય કે રીતે, માતા નામે મદન ગૌરી. મારાસમ.
 દેખા દેખી થવા લાગી, પુરાતન રીત ગઈ લાગી;
 અરધ પદ્મવ રહે ખુલ્લા, એવી અમને ગમે ચોળી. મારાસમ.
 ગોકુળમાંની હતી ગોપી, શીખી ભરવા હવે ટોપી;
 જરી હાટે જવા લાગી, ખંડલ નાખ્યાં બધા તોડી. મારાસમ.
 એ તો જાહેર થઈ ચુક્યું, ગળાશે કેમ આ થુક્યું;
 પરિણામો થશે કેવા, હવે કહું છું બધું ફેડી. મારાસમ.
 મુકી તે ઘાઘરો દિયો, નટીનો વેશ પણ લીધો;
 હજુ કંઈ હોય ને બાકી, કસર રાખીશમાં પોરી. મારાસમ.
 દિવસ આવ્યા બહુ વસમાં. સુવર્ણેથી મઠો ચરમા;
 વિલાતી બુટ પહેરીને, હવામાં જઈસ હું પોલી. મારાસમ.
 રૂપાળી છે બહુ ભારે, દેખી સૌ કાંકરા મારે;
 ભુલેશ્વરના લત્તામાંથી, અલી તું નય છે દોડી. મારાસમ.
 સખુરકર અએ બગીવાલા, કહાંતક નયગા લાલા;
 હુ પૈસેકા લીઆ ચીવડા, મગર દેખી નહિ ગોલી. મારાસમ.

યવાની ચાહે છે ક્યારે, જવું હાફીસમાં મારે;
 અદ્યા રામા જરા જોની, હંકારી ક્યાં ગઈ ઘોડી. મારાસમ.
 વિચારીને જરા જોલો, આંખો જોડાં તમે ચોળો;
 તપાસીને જુવો ખ્યારા, મળે છે ક્યાં સવા કોરી. મારાસમ.
 ડરીને તો જરા ચાલો, વચન સૌ વેદનાં પાળો;
 કહે જયરામ આખર તો, વિખરવાની જ છે જોડી. મારાસમ.

નં. ૨

શરીરો છે ઘડયાં કેવાં, અજળ ક્યાંની હશે માટી;
 મોટા ઘરની અમે જૈરી, પકાવીશું નહિં ખાટી. શરીરો.
 રાખી આપો હવે ભટ્ટો, તે પણ જોશે તદ્દન લટ્ટો;
 આપે ત્રણવાર રાંધીને, જમી ઉઠીશ મરડાતી. શરીરો.
 ભઈઓ મુજને બહુ ભાવે, ગોકુળ મથુરા થકી આવે,
 મને અચરજ બહુ લાગ્યું, ઘણી મજબુત છે લાડી. શરીરો.
 માથાં ત્રણવાર મેં કુટ્યાં, ત્યારે તો શેઠજી ઉઠ્યા;
 દિવસના પણ રહ્યાં ઉઘે, કરે છે કામ સૌ ઘાટી, શરીરો.
 મતારો છે પીટયો અવળો, નથી શું જાણતા વારં,
 દિવસ દશ બારની ભીતર, એનું નાખીશ હું વાટી. શરીરો.
 ભણીશું વેલકમ જ્યારે, બનીશું ફેનશી ત્યારે;
 હીંડોળા ખાટ પરે જોસી, દઈશું શેઠને દાટી. શરીરો.
 ભત્રીજી તું ખરી ભોળી, માગી ખા લે હવે જોળી;
 કહે જયરામ જોયું કે શ્રીખંડો શું રહ્યા ચાટી. શરીરો.

અરબસ્તાની ચાબુક

યાને

કન્યા વિક્રય નિષેધક ખ્યાલ ૭.

જનુની તારી કોણ હતી, કમજત પ્રગટ થઈ તું કયાંથી;
ચાબુક મારો છે કેવો આ, અવાજ સાંભળ કાન વતી.
ફક્ત એક બસ છે તુજને તું, નાનકડી છે તે માટે;
ખીન્ને લાગે એક કદી તો, જવું પડે ગાંધી હાટે.
ખીજની માફક સાહેબ હું, માર નથી ખાવાવાલી;
તેમ છતાં જો ગડબડ કરશો, પસ્તાસો અમથા ખાલી.
લાલચનો છે આપ જુગારી, જો હજાર રૂપીયા લઈને;
કસાઈને કન્યા આપી છે, જુવો ઘરે તેના જઈને.
નામ તણું કંઈ કામ નથી, આ ખરી વાત કહું છું તમને;
નહિં તો પીટયો વાટઘાટમાં, ગાળ દિયે છે તે અમને.
લાલચ મારી બેનપણી છે, એક સમય હું ત્યાં ગઈતી;
નખોદીયો કહેવાને લાગ્યો, રાતે વહુ કોની થઈતી.
લાલચ બેન કશું નવ બોલી, ખુટ ખુટથી ત્યાં મારી;
છતાં ખીચારી હાંડો લઈને, ગઈ ભરવા નળમાં વારી.
ખીતાજીએ પૈસા લીધાં છે, માટે સંકટ છે આવું,
ખબર પડી મુજને પાછળથી વાત બધી કહી સમજવું.

લાલચને ઘરમાં ગોંધીને, ખીજ સાથ ગયો પ્રતા,
 બ્રાન્ડી પી બેહોશ થયોને, હાથ ઘસી લાગ્યો મરવા.
 ઉપાય કિધા બેન પણીયે, ન હોત તો અચતે શાનો,
 આ ઉપકાર ખરો બેરીનો, પછી ગમે તેવું માનો.
 સાવિત્રિ કહે સ્વામીનાથને, ચાબુક તો તેવી ખાશે;
 આપ કુકર્મી હોય જેમનો, ભેવું કંઈ ન પડે વાંસે.
 કન્યા દાન કરે છે પોતે, રૂપીયા દાન લેવા માટે;
 રૂધીર માંસના વજન પ્રમાણે સોનું તોળો છે કાંટે.
 આર્ય ભૂમીનો અંત આજથી, નહિ આવ્યો છે સમજો,
 દીકરીયોનાં નાણા લઈને, જુગારીઓ સાથે રમજો.
 દાખી દુખી ભરો ત્રીજેરી, પછી ફળો તેનાં ભેજો;
 સદ્દે પણ રમજો સૌ એમાં, ખીજ પણ ઘરનાં ખોજો.
 એમાંથી જો અચ્ચો કદાપિ, રાંડો છે તુજને રડવા;
 જો ન સાંપડયો આ પંજમાં, બહુ મત્ર જજે પઢવા;
 કયા પાપતું આ પ્રજા છે તે, સમજ સમજ મનમાં લાઈ;
 રૂપીયા ઉપર હાથ ફીરાવો, એજ તમારી મરદાઈ.
 પરવા હમ રખતે ન ફીસીકી, ઈશ્વર દેતા હય સખકું;
 ફીડીસેં કુંજર તક દેખો, ચીંતા બડી રહત ઉનકું.
 મહેનત કરકે પૈસા લેના, એહી ખાત સખસેં અચ્છી;
 જયરામ કવી યું કહત ભયેકી, લીખી ખાત હમને સચ્ચિ.

ફાગણનો ફુલેકો

યાને

પૈસાની ખુમારી ખ્યાલ. ૮

પૈસા તું તો પરમેશ્વર છે, પગે પડે છે સૌ તારા;
તું હોવાથી માન મળે છે, મુખ છતાં લાગે પ્યારા,
વરઘોડામાં ગયાં અમો ત્યાં, અચરજ એક નવું દિહું;
ચસમાંનો ચળકાટ હોય તો, માન મળે તેને મીઠું.
ઠાઠ માઠથી છતરી ચોરે, તેને કહેતું કોઈ નથી;
ગરિબડો ટોપી ગોતે છે, મારી નાંખ્યો બૂટવતી.
પુલ તોરાને ગુલાબ અતર, પૈસા વાળાને દિધાં,
ભૈયો છેડા બુવે સોનાના, ચલે જવ કહે છે સીધાં,
નાલીયેરની જે જોડી, પૈસાવાળો પામે છે ત્યાં;
ગરિબને કોઈ દાદ ન આપે, માગે તો કહે છે ચલ જા.
વરઘોડોતો ઢોલ અને, વાજાંત્રીથી બહુ ગાજે છે;
પણ એક વાતની ખામી દેખું, તે કારણસર લાજે છે.
જ્ઞાતી બંધુ વાટ બુવે છે, નગર શેઠ છે મતવાલો;
વાડીમાં જમવાને જાણું, શીરો છે અમને વહાલો.
ઘરમાં શેઠ ગયા પરણીને, તંબુ તુર્ત ગયો તુટી;
શીરોતો સુકાઈ ગયોને, અમથા ઢોલ રહ્યા કુટી.
ગોવેકરણી રાંડ નચાવી, પૈસાનું પાણી કીધું;
ઝગ મગાટ ઝુમ્મર પણ બાળ્યા, મુત્ર બળદનું અહિ પીધું,

ધન તારામાં ધુળ પડીને, કમાઈ ગઈ સળગી તારી;
 અતરની શીશી ઉલટાવી, ગુલાબની કીધી ખ્વારી.
 દશ દશ ડબ્બા ધીનાં પુટે, લાપસડીનાં લાંપ બળે;
 મીઠાઈથી મોઢાંભે ભાંગે, શોભા તમને તોજ મળે.
 ભાઈબંધના ઘર આખાને, માંડવળાથી માંડીને;
 બે ટાણા જમવાને તેડો, નમતી રાખો ઢાંડીને.
 લોકોના પૈસા લઈ લઈને, નામ લખી સૌના રાખ્યા;
 આમંત્રણની વાટ જોઈને, હાળ ભાત ઘરનાં ચાખ્યા;
 અપકિર્તિ થઈ આખા જગમાં, કયાં સુધી એ રહેવાની;
 મોટા એટલા ખોટા, એવી છુટ મલી ત્યાં કહેવાની.
 વચન અમારા શ્રવણ કરિને, ગર્વ કદિ પણ કરશે માં;
 એક ઘડીતું બજાર છે આ, જશે કોણ જાણે તે કયાં.
 શ્રીમંતો સૌ ગુરૂ કૃપાથી, પત્ર અમારો સાચવશે;
 જયરામ કવિને આશા છે, કે અવશ્ય સમ દ્રષ્ટિ કરશે.

સીકકેદાર સોની

યાને

આસુરી સંપદા ખ્યાલ ૯

સરમવગરના સ્વાદ ચાખ તું, દોરંગી આ દુનીયાનો,
 બે બાજુથી ઢોલ વગાડે, કઈ રીતે તું તરવાનો.

કવડી કવડી જમા કરીને, પચાસ મેં પુરાં કીધા;
 હુંટારાનો ભય હોવાથી, કાગળીયા સાથે લીધા.
 શરાફ મોટો સમજીને મેં, વ્યાજ તણી આશા રાખી;
 મધનું ટીપું મેળવવામાં, મરી ગઈ પોતે માંખી.
 જોશીજી જોતીશ જીવેની, નાણાં મળશે કે જાશે;
 મુકયા ત્યારે કેમ ન પુછ્યું; મુંઝા દેવી છે પાસે.
 ચમડી ગઈ તો લલે જવાદો, દમડી નવ ખરચી ક્યારે;
 વઉથી છાના પૈસા ચોરી, લોટામાં રાખ્યા જ્યારે,
 એક દિવસ સાસુડી મારી, મર્યાં લેવાને ગઈતી;
 કોથમરી ચોરીને લાવી, હડહડ પણ ઘરમાં થઈતી.
 બે આના લઈ જાય બજારે, આનો એક બચાવે છે;
 છતાં ચોરીયો ખુબ કરે છે, માટે લોક ડુબાવે છે,
 મહારાજ કંઈ કરો તેમનું, આ લક્ષણ શું છે સારાં;
 માથું કુટી રડી મરે છે, જતી નથી શ્રીજીદ્વારા.
 જીગારીયોની સાથ રમીને, નાણાં બહુ લેગા કીધાં.
 સદ્દામાંથી મળ્યા પાંચસે, તે પણ મેં સાથે લીધાં.
 કાતર લઈને ખીસા કાપ્યા, તેની દશ નોટો આવી;
 બજારમાં જઈ તાણું ફેડ્યું, નવી લગાડી ને ચાવી.
 એક વિષે જીડયા છે માટે, પાટી લઈ ફરજો કરમાં;
 બે પૈસાની કરો મજુરી, મીઠાઈ લઈ ખાજો ઘરમાં.
 અરધીના કંકુમાં તેં તો, રૂપીયા આઠ જમાવ્યા છે;
 નાહ્યા ધોયા વગર કપાળે, જઈને ગંધ લગાવ્યા છે.

ભાંગી ઢેડ અમો નવ બાણું, ચરધી આપે તે સારો,
 ન્યાય ચુકવે છે પરમેશ્વર, નક્કિ આ મનમાં ધારો.
 સમજી લોકો સોચ કરોમાં, નીતી ધર્મ ફરી પાળો;
 અધીક તમેને દેશે એથી, પરમ કૃપાળુ છે વહાલો;
 શ્રીમંતો કું કયા હય ઇસમેં, ગરીબકી ગરદન મારી.
 હરામખોરી કીયા કીસીને, વો દુષ્ટોંકી બલીહારી.
 હ્યાં પરસે તુમ મુકત ભયે, ઇનસાફ વહાંપર કયાં હોગા.
 ઉસકાલી કુછ ખ્યાલ કરો તુમ, કયસા લેકર મેં ભાગા.
 જમા ખરચકી બુક બડી હય, યુરાઈ સબ લીખકર લેતા;
 ગુનહેગાર જૈસા જો હોવે, યોગ્ય દંડ વાંકુ દેતા.
 કચ્છ માંડવી ગાંવ હમારા, દરવાની હમ હવાંપરકે:
 બંબઈકી બરતીમેં આયા, પ્રખ્યાતી અપની કરકે.

મહેદાર મુરખો

યાને

પીયકારી મહોત્સવ ખ્યાલ. ૧૦

ભાગ્ય ખુદ્યા છે ભાઈ આપણા, સુદ પુનમની છે હોળી;
 પ્રાગણમાં બહુ મજા થાય છે, તે પૈકી કહું છું થોડી.
 કેક ઠેકાણે ઉલટી સુલટી, પીયકારી બહુ પુટે છે;
 કસ કસતી કસળી ચોળીનાં, બધ બેવડા ત્રુટે છે.

સુંદર કપડા કબાટમાંથી, કામીનીયે શોધી કહાડયાઃ
 અલંકારથી યુક્ત થઇને, આગળ પગ ભરવા માંડયા.
 હોળી ખેલી આવેલી, ઝેરીને લોક કહે છે શું;
 વર્ણન વાંચી ઘોર અંધારૂં, ટળી જવા ઇચ્છું છું હું.
 કઇ ગોપીને કયો કાન તે, યથા યોગ્ય ઇશ્વર જાણું;
 નીચમો સઘળાં ત્યાગ કરીને, માથું કુટે છે પાણું.
 જગદિશ્વરની પૂર્ણ કૃપા, થઇ છે નહિ એવું ધારૂં;
 નહિંતો સાઠ વરસની કેડે, પુત્ર અમો કયાંથી લાવું
 ઇશ્વર જેવા ચરિત્ર અમને, પ્રથમ કરી કોઇ દેખાડો;
 પછી આંખ મીચી મુરગાઓ, રાંડ રંગથી ભીંજાડો;
 કોમડીયો કમળત કુકરમી, કને જાય છે શું કરવા;
 નીશાન મારે છે તાકીને, પગે ગઈ તેને પડવા.
 જે આંખોથી જોઈ રહ્યા છે, પરણેલો પોતે માટી;
 ઘોળે દિવશે માંજર આવી, જશે ઠીકરાં સૌ આટી.
 લાજ વગરની ઝેરી લાગી, હોળીની ગમ્મત જોવા;
 ખાર માસના પાપ હતા તે, અનુક્રમે લાગી ઘોવા.
 પુરાનપુરી સેલો અમ્મર, કહો અમો કયાંથી લાવું,
 જે હાથે તાળી વાગે તો, લખ્યા પ્રમાણે પહેરાવું.
 પડવાના તહેવાર વીધે, લોકો સઉ રંગ ઉડાડે છે;
 કચરો ગટર તણો ચુંથીને, કપડાં ખુબ બગાડે છે.
 કેક છોકરા ખીલતસની ત્યાં, મોટી ધુમ મચાવે છે.
 શરમ વગરની ઝીયો હોય તે, સાંભળવાને આવે છે,

જા લાગી કહેતામાં સામે, આવે છે હસતી રમતી;
 વિવેકવંતી હોય તેમને, આવી વાત નથી ગમતી.
 મુજ ઘણીમાં હોય ન મીઠું, બઘરીમાં કયાંથી આવે,
 સંજ્યાબધ જુવો મુબઈમાં, સ્ત્રીઓ ઘણીને ધમકાવે.
 પતિ બીચારા કર્મ હીણુ તે, છતાં સ્વભાવે પણ થંડા;
 સ્ત્રીઓ તેમની કાં ન કરે, વ્યભિચાર તણા પાછળ ધંધરા.
 કલજુગમેં યહ પ્રગટ ભયે, દ્વાપરમે ભી ગોકુલમે થે;
 કૃષ્ણ કનઈયા કહન ભયે જળ ગોવનકુ ચરવાતે થે.
 ગોપી છતની હતી વહાંપર, પ્રગટ ભઈ સળ બળઈમેં;
 જયરામ કવીને જ્યાલ બનાયા, ચતુર સમજ અપને મનમે.

ધી જામ્મે ગ્રેટ

ન્યુ

હીન્દુ હોટલ્સ લીમીટેડ—જ્યાલ. ૧૧

હુનીઆમાં આ નવુ લાકડુ, હોટલનું કયાંથી પેહુઃ
 ટેબલ ખુરશી પર બેશીને, જમી રહ્યાં છઈએ એહું.
 માત્ર વસ્તુની ટીપ જુઓ તો, સમક્ષમાં છે સુબદાઈ,
 પખો પાવરથી ચાલે છે, ન્યુ ફેશનની ફેશનાઈ.
 આબુ બાબુ બે ખુરશીને, વચમાં ટેબલ માંડે છેઃ
 ધન રાશીના હોય તેમને, તુર્ત ત્વરાથી રાંડે છે.

કોપ રકાબી કહ્યાં એટલે, પવિત્રતાની વાતજ શી;
 ચારે ધામ કર્યા છે એણે, તરવેણી તીરથ કાશી.
 સેત બંધ રામેશ્વરથી તે, હરદવારની હદ સુધી;
 જગન્નાથ જમ ખીંડી થઈને, આગલ પર ગઈ છે કુદી.
 મુંબઈ ખુડી મોજ શોખમાં, નખોદ કાઢ્યું છે નટવે;
 ઘરમાં લોટ નથો ખાવાને, રૂપીયા બે તેને ખટવે;
 હનુમ આખ્યો હતો એક ત્યાં, શેઠ કહે ચલજ સાલા,
 માંઝા ઉપા ગલાસ હોતા, ત્યાતચ તું પાની ખ્યાલા.
 પાણી પીવુન ઘર વિચારણે, કોણ ગાવચા હા ધંધા:
 શેઠ હોઉનશી નાહવી બનલા, મુકુટ ચાલલા જ સ્ત્રીધા.
 શેઠ ધર્મમાં ચુસ્ત હતા પણ, ઇલાજ શું અહીંઆ વારૂ,
 તે દાહાડેથી ચાહ પીવાનું, હોટલમાં માંડી વાળ્યું.
 કચ્છી માડુ હતા બે જણા, ખુરશી પર આવી બેઠા.
 જખાન પરથી સીદ્ધ થયું કે, વગર દોઢીયે છે પેઠા.
 ગરમ કાય તે સાંધ અમાલા, પાવશેર પુરી આના;
 પવે બટાટી પાતલ ભાજી, બે સીંગલ લાવો ચહાના.
 પૈસા ચાર હતા ખીસામાં, બીલ થયું નવ આનાનું;
 હોટલ વાલે બટન ઉતાર્યા, કામ કર્યું પસ્તાવાનું,
 મુંબઈ વાલા થયા એટલે, ચાહ વિના તો નવ ચાલે,
 બેરીની બે ગાળો ખાશું, ભડે કરીને તે ચાલે.
 ચલ જાવાદે કેન્ય પુલપર, દોસ્તદારને મળવું છે:
 ત્યાર બાદ શંકરના દરશન કરી. તુર્ત અહીં ફરવું છે.

ઘોડા વાળો મનમાં, સમજ્યો શેઠ ગયા છે ફરવાને;
 શેઠાણી પણ પહેરી ઝોઢી, જુઓ જાય છે ચરવાને.
 મરદ લોગભી કૈશે દેખો, છિપકે છિનાલી કરતે હય;
 ઔરતભી ફીર એહી તનાશે, ગલી ગલીમે ગીરતી હય.
 માલ પરાયા હોય કીસીકા, અપના કરકે માનોગે;
 જયરામ કવી યું કહત ભયે, તુમભી વૈશે ફલ પાવોગે.

દિલોંબન દોસ્ત

યાને

ઇશ્વર પાસે જીવની પ્રીયાદ=ખ્યાલ ૧૨.

મનડું કહે છે પ્રભુ કને જઇ, શત્રુ પાંચ સતાવે છે,
 મહારાજ કંઈ ઉપાય તેનો, આપ મગજમાં આવે છે.
 પ્રથમ જીભને પુછ્યું ત્યારે, રસના શું કહેવા લાગી,
 મનને ગમતી વસ્તુ સરવે, મુખથી હું લઉં છું માગી.
 સ્વામી વાંક અમારો શું છે, બીજ બધું એ વાવે છે;
 તાબેદાર અમે છું એના, એને કોણ સતાવે છે.
 શ્રવણેંદ્રીયને કહ્યું પ્રભુએ, આ ફરીયાદી છે કેવી;
 પ્રજા બંધવું છું પોતાની, શા માટે તસ્દિ લેવી.
 નાક કહે છે સૂણો પ્રભુજી, હું તો કંઈ કરતોજ નથી;
 જે સ્થલમાં એ જાય અભાગી, દર્શાવું છું સર્વ ગતી.

મનને બ્રહ્મ થવાનું કારણ, આંખેલડી કહીદે તારૂં;
 નહિતો ફેડીસ તુર્ત તમોને, સંશય શું એમાં વારૂં.
 મહારાજ મારે શું કરવું, ચંચલ છે એનીજ વૃત્તિ;
 દરશન જઈને નીત્ય કરે તો, મનાઈ મારી કંઈજ નથી.
 ત્વચ્છા કહે છે ઉન્મત્ત થઈને, જ્યાં ત્યાં એજ ફીરાવે છે;
 જ્ઞાન બતાવું છું હું તેનું, મારી ધૈર્ય મુકાવે છે.
 અગ્નિમાં નાખે છે મુજને, બળી મરું છું હું પલમાં;
 ઘોડા ગાડી તુર્ત ચલાવે, લગામ લેશો જો કરમાં.
 બદમાસી મનની છે સરવે, પ્રીયાદી આવ્યો કરવા;
 તકસીરવાન ઠરે છે પોતે, આપો ઘઉં એને દળવા.
 સખત કેદ નવ માસ તણી, ભોગવવી એમ કહ્યું જડજે;
 કર્યા કર્મ સૌ ભોગવ અહિંયાં, પછી ખુશી સાથે ફરજે:
 હુકમ અમલમાં લાવ નહિં તો, મળ્યા ભોગ તું જાણ ખરૂં
 પડીશ જઈને ચોરાશીમાં, કદિ ન હું પણ હાથ ધરૂં.
 કશી ન પીડા ધરવી એની, સખત દંડ એને દેવો;
 ભક્તિ નીત્ય પ્રભુની કરવી, અન્ય માર્ગને કાં સેવો.
 હશે કોણ લાવ્યું અહિં મુજને, મન વિચાર કરવા લાગ્યું
 વેડું છું સંકટ આ સરવે, વાગેલામાં છે વાગ્યું.
 ભક્તિમાં કંઈ ભંગ પડ્યું છે, પરિણામ તેનાં આવ્યાં;
 ભૂદીશ નહિ હું કદી તમોને, વ્યાધીમાં સીદને લાવ્યાં.
 ભવસાગરમેં બડા દુઃખ હય, કહ્યું ન લગતા અબઅચ્છા;
 ભાગદીયાં યુ' કહતભયેકી, તુહી નાથ સખસે સચ્ચા.

કંત્રી સ્મૃતીંગના કીતાબ

યાને

તલ્લક બીડી વિષે—કવાલી. ૧૩.

પડી પાછળ જીવો કેવી, બીડી બદમાસ આ વાડું;
 તંબાકુના વ્યસનીયોની, પ્રસાદી છે નકી ધાડું.-ટેક
 ભોળા પણમાં ગયું ફાવી, કોણે તુજને અહીં લાવી;
 કર્યાં છે ભ્રષ્ટ તેં અમને, નથી આ કલ્પ કંઈ સાડું.-પડી.
 વ્યસન કેવું હશે તેની, ખબર અમને પ્રથમ નહોતી;
 તપાસીને જદા જોયું ગયું અમકી હૃદય માડું.-પડી.
 દીસે આંખો સદા રાતી, ગળું પણ જાય છે ફાટી,
 બળે છે જીભ પણ અમથી, કઢાવ્યું કામ પરખાડું.-પડી
 ઓળખતો પણ નથી મુજને, ખડું કહું છું અલ્યા તુંજને;
 ખાંસી દમની બીમારીમાં, જીવન તારું બધું ગાળું.-પડી.
 નથી કંઈ સ્વાદ પણ સારો, અમસ્તી કાં મુને બાળો:
 તદન ગઈ છું હવે હારી, પ્રભુએ શું હશે ધાર્યું.-પડી.
 બીડીનો નાદ છે જંગી, ન જાણે ઢઠ કે લંગી;
 જેની તેની એટી જુડી પીયો છો શું લલા માડું.
 મધર એની મરાઠણ છે, સગી સીસ્ટર કમાઠણતે;
 જમે બેસી બધા ભાણે, તમેએ પણ હશે ભાજ્યું.-પડી.
 તપાસો તો પડે નજરે, માટે કહું છું બીડી તજરે,
 કવી જયરામના વચનો થકી, પદ મેળવો ખ્યાડું.-પડી.

કવાલી

ખીડી અમને બધી વાતે, પીડામાંથી મુકાવે છે,
 અમો પીતા નથી જોડે, બગાસા ખુબ આવે છે,—ટેક
 જરા ધીમાં રહો ભાઈ, કલેજી પણ જશે ખાઈ;
 દેખાશે આંખથી જાંખું, ન ગાતાં કંઈજ ફાવે છે—ખીડી.
 ધુમાડો નીકળે જ્યારે, કહે છે શું મુખે ત્યારે;
 ખીડી પીનાર પોતાના, બદનને પણ બગાડે છે.—ખીડી.
 ખીડીનું નામ છે મોટું, ભલે લાગે જરા ખોટું;
 શરીર સુધરી જશે ત્યારે, મજા કેવી ઉડાવે છે.—ખીડી.
 વચન મારા કહી પાળો, ખીડીને છુટથી મારો;
 કહે જયરામ તો અમને, બડો સંતોષ આવે છે.—ખીડી,

જમાનાની જોગણ

યાને

પરમેશ્વરની પુતલી—કવાલી ૧૪.

વિષય લાંપટ થયા લોકો, ઉત્પન્ન દુઃખ પણ થયું ત્યારે;
 ન જાણે બેન કે બેરી, સરિખું સર્વને લાળે. ટેક
 સુંદર મુખ રાંડનું દેખી, કરો છો શું રહ્યા શેખી;
 રઝડતું કુતરું આવે, કદાપી ના નહિ પાડે.

વિષય.

જમાનાના અરે લોકો, એમાં શું સ્વાદ છે નોખો;
 મુકી દઈ રોટલી ઘરની, મીઠાઈ કાં જમો બહારે. વિષય.
 પ્રથમ બહુ લાગશે મીઠી, પછી ગમશે નહિ દિઠી:
 એમાંથી ભુખ નહિં ભાંગે, તેને તજશે તમો ક્યારે. વિષય.
 દશાપણ થાય છે કેવી, મુખે કહી ના શકું તેવી;
 દુકાને લાગશે તાળા, નોટીશો આવશે જ્યારે. વિષય.
 રમે છે રંગ પણ રાતે, ચાવે છે ગાલને દાંતે;
 ભરાયું પેટ શું તેથી, પોતીકું ધર્મ કાં હારે. વિષય.
 જીવે છે પુત્ર આ નીતી, વગાડે છે મુખે સીટી;
 તેને કહો છો અદ્યા ચુપકર, પેઢી એકવિશને તારે. વિષય.
 જૈરી વિધવા તુરત થાશે, નાણાં સૌ કુતરા ખાશે,
 નરકનું દ્વાર છે ખુલ્લું, થશે દુઃખીયા બહુ ભારે. વિષય.
 તમારો ત્યાં ગુન્હો ઠરશે, કઢાઈ તેવની ચડશે;
 તમે છે જેમ ભજીયાને, તેવી રીતે તુને ખાળે. વિષય.
 નથી પુઈળા તણું ખેતર, સમજ મનમાં અરે મીંતર,
 કહે જયરામ એ મુરખ, જતો ના રાંડને દવારે. વિષય

(દાસપરે દયા લાવો) એ રાગ ર.

જેઈ રૂપાળી તું નારીરે, મોહિસમાં ખ્યારા જેઈ રૂપાળી તું નારી,
 હોઠ લાલને ગાલ ગુલાબી, પગમાં પહેરે કડલાં કાંખી;
 વાળયું નખોદ અંઝરના ઝમકારે ભારિરે. મોહિસમાં.
 આંખો જે એની અણીયાળી, જગત લોક વસ છે કરનારી;
 બ્રહ્મટી ખાણ સખા તુજ માટે, રહી છે ધારિરે, મોહિસમાં.

પીત પયોધર જો પરખાયા, મર્દ મુછાળા કે લલચાયા;
 એ ચંડાલણીયે જન કેક નંખાવ્યા મારિરે. મોહિસમાં.
 વિસનખી વસમી છે બારે, વજ્ર હોય તેને પણ ગાળે;
 વગર મોતથી મરી, જવાની પાજિરે. મોહિસમાં.
 પ્રથમ પરિનું રૂપ બતાવે, હિંમત છેવટ સર્વ હઠાવે;
 નથી એ અચલ તમારી, બાઈઓ ખ્યારિરે. મોહિસમાં.
 જયરામ જગતને કહી સમજાવે, માનવ દેહ પ્રરી નહિ આવે;
 પડેલા જનો તણી થઈ છે, ખ્યારિ ખ્યારિરે. મોહિસમાં.

પતિ સેવાની પદ્ધતિ

યાને

સ્ત્રીઓનું કર્તવ્ય. ૧૫,

રાગ પુનમ ચાંદનીનો ગરબો.

બેની માત પીતાએ, સોંપ્યો તેજ ધણી ખરારે;
 બીજા બધા જાણવા, પુરૂષો તે પાપાણ.
 સહીયર પતી એજ પરમેશ્વર છે સંસારમાંરે.

સાખી.

વશ તેને વર્તિ રહો, સાચો એજ ઉપાય,
 ધારણુ આ વૃતને કરે, તે શાણી કહેવાય;

કારણ વગર જવું નહીં, બહાર કદી ઘરમાં થકીરે;
 એથી ઘટે આપણો, માન અને મરજદ—સહીયર.

કામકાજ ઘરના સહુ, કરવા તુર્ત તમામ,
 દરિદ્રતા નવ રાખવી, સુફળ થશે સૌ કામ,
 કુલટા સ્ત્રીની સાથે, વાત વિગત કરવી નહિરે,
 બકવું નહિ છીદ્ર, ઘરમાનું તે પણ કયાંય—સહીયર.

ધર્મ પત્નિએ ઉઠવું, ઉદય થતાંની વાર,
 જળ ઉતું મુકયા પછી, સ્વચ્છ કરો ઘરખાર,
 હાજર રહી સમયસર, નવરાવો શુભ રીતથીરે,
 કરવી સામગ્રી, પુજની સહુ તૈયાર—સહીયર.

ભાત ભાતનાં ભોજનો, સમય સમય અનુસાર.
 વિવિધ રચેલા રાચતા, દહિં દુધ ઘૃત સાર,
 પીરસો પાપડ ભજ્યા, વડા તળેલા તેલથીરે,
 કેરી લીખું હળદી, ગુંદા ગરમર સાર-સહીયર.

પીરસો ખેસી પાસમાં, કલેશ કરો સૌ દૂર.
 એ રીતે જે વર્તશે, ખેન ખરી બહાદુર,
 બીડા પાન સોપારી, દે પંખો કરમાં ધરીરે.

પ્રીતે પવન કરોતો, પતિ પ્રસન્નજ થાય—સહીયર.

પતિ સેવાની પદ્ધતિ, પ્રગટ કરી આ ઠાર.

પ્રીતે વાંચે પ્રેમદા, તો સુધરે સંસાર.

માટે કૃપા કરીને વાંચો, જનનું પ્રીતથીરે,
 એવા સત્ય વચન શુભ કથન કરે જયરામ—સહીયર.

છકકો પંખો.

યાને

જુગાર વિષે ખ્યાલ ૧૬.

ઉફટમાર કોઈ ચાર જણા, મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યા;
 દિવસ છુટીનો ઠીક આજ છે, સ્ટેન્ડર દસ તો છે વાગ્યા,
 કેમ દોસ્ત કંઈ હોય ખીસામાં, તો જુગાર આપણ રમિયે,
 વગર મફતના શું ખેલા છે, હોટલમાં ચાલો જમિયે.
 બટનલાલ કહે બસો રૂપૈયા, જીત્યો છું સદ્દામાંથી,
 કપટલાલ કાવતરાંખોરે, કાઢયાં દશ ટોપીમાંથી.
 ચોથા જણની તપાસ કરતાં, મુદ્દલ કંઈ ન મળે પાસે.
 છેવટ હારી જશે એટલે, લીલામ ખેરીનું થાશે.
 બહાદુર બિલ્ડીંગ પાંચ માળપર, જુગાર રમવાને ખેલાં.
 અવાજ કાને પડ્યો એટલે, સીપાઈ ત્રણ આવ્યા હેલાં.
 દેખો દેખો દૌલતખાં, કયા અવાજ હ્યાંપર આતા હય,
 જુગારીયોંકા ખેલ હોયગા, ખેશક માલુમ પડતા હય.
 દરિયાંખાંએ બધા દોસ્તને, મુરકે ટાટ લીધા બાંધી.
 પૈસા ટક્કા કળજ કરીને, કયાડ ઉપર મેલી કાંડી.
 નબહરા મહુણતો નવરિલાકી, ખરા સાંગ તું કોંણાચી,
 દમ અસેલ તર આહે તુઝીમી, નસેલ મગ દુસર્યાચી.
 આપ કહે છે જુવો છોકરાં, જુગારીયોની આ ટોળી,
 આ અવાજ ઉપરથી ખીજા, પંદર પણ જણ આવ્યા દોડી,

વાટે જાતાં વટે માર્ગુઓ, જૈરીને પુછે છે શું:
 ત્રણ પુરૂષ સાથે છે તારી, તે પૈકી કૈની છે તું,
 નીચું મોઢું કરી ળીચારી; રસ્તામાં રડવા લાગી,
 ઉફટમારની આ અળગાએ, પ્રાણ તુરત દિધાં ત્યાગી.
 જામીન લીધા ચાર જણાના, લાજ આખરૂં પણ ખોઈ,
 બેડી નાખી બટનલાલને, લોક રહ્યા સામું જોઈ,
 બટનલાલની આ કીરતી, જન મંડલમાં જાહેર થઈ,
 વેપારી જપતી લઈ આવ્યા, દુકાનની પણ લાજ ગઈ
 ત્રીજેરીયોના માલિક થઈને. જુગારીયો સાથે રમશે,
 વીસ લાખની દૌલતમાંથી, પાંચ લાખ લાગ્યે રહેશે,
 ડાહ્યા છે ડાહ્યા છે કહીને રૂધીર પીયે છે સૌ તારૂં,
 મુરખ મનમાં નથી સમજતો, શું દુનીયામાં છે મારૂં.
 ખ્યાલ કવાલી અજબ રંગના, કહો લાઈ તે ક્યાં મળશે;
 સોલ અંક સંપૂર્ણ તણા, રચનાર કવી ભાગલીયા છે.

તેજસ્વિ તારણી

ધાને

મુંબઈનો મશ્કરો ખ્યાલ. ૧૭.

શું ચટકો લાગ્યો છે તમને, નીત્ય ઉઠી જાવું બહારે;
 હું અહીંયાં શું રડું એકલી, એજ પુછવું છે મારે.

વેપારિયોની સોળત મુકી, હરામીયો સાથે પ્રવું;
 એમાંથી શું ઠીક થશે કે, તે વિચાર પહેલે કરવું;
 મુંબઈમાં આવ્યો છું ત્યાંથી, પાપ નડ્યા મુજને વહાલી;
 રકમ બંધ પૈસો આવે, તે છતાં રહે ખીસા ખાલી.
 મુવા પીટીયા ના અહિંયાંથી, બેન મરિ ગઈ શું તારી;
 ગાળ સાંખવી પડે અહરનીશ, ખોડ નય છે કયાં મારી,
 દ્રષ્ટિથી હું પાપ કરું છું, વળતે જો નતશે પુટી;
 મારગમાંથી પડિસ ગટરમાં, જશે લોક મુજને લુટી.
 ઇશ્વર પાસે જઈશ તેવારે, શું તેવણ છોડી દેશે;
 ગુન્હેગાર નાણીને મુજને, શીક્ષા ચાર ગણી કરશે.
 ખોટા કર્મ કરોછો પોતે, જ્યાં ત્યાં સળગી ઉઠે છે;
 હાય મુઠો કહીને મુખમાંથી, શીર પોતાનું કુટે છે.
 કયા કુદરતકી ખુબી દેખો, જોન પાપ યહ કરતે હય;
 અનાજ ખાનેકુ નહિં મીલતા, ઝુર ઝુરકે સખ મરતે હય.
 છકકે પંજે કે પીછે યહ, નવા અંક ભાગલીઓંકા;
 તરેહવાર સખ બને હુવે, કયા હુકમ દેખલો માલીકકા.

કવાલી.

અરે જોશી જરા જોની, અમારા કર્મ છે કેવા;
 રડું છું રાતને દહાડી, બડ્યા પીટયાજ આ હેવા.
 જીવોની હાથ આ મારો, ઝખુ દિન રાત હું પ્યારો;
 મળે કયાંથી કહો તેવા, અમારા કર્મ છે કેવા.

તમે આળ્યા ભલે ભાઈ, બતાવો માર્ગ સુખદાઈ;
 કરિશ હું આપની સેવા, અમારા કર્મ છે કેવા.
 કહે જોશી અલી બાઈ, તમારી ભૂલ સપડાઈ;
 વીધીના અંક છે એવા, અમારા કર્મ છે કેવા.
 સુખે જયરામ ભજ તેને, વરિછે રાધીકા જેને;
 મીઠાં છે શેરડી જેવા, અમારા કર્મ છે કેવા.

ઈશકી ટટ્ટુ

યાને

પુલ ટ્રેસની ફીશીયારી ખ્યાલ. ૧૮.

ધર્મ ગયો ડુબી જગમાંથી, હવે રહી આશા શાની;
 પ્રામ્હણ ક્ષત્રિય વૈષ્ય વગેરે, એક સરિખાં સૌ પ્રાણી.
 કેશ રૂપાળા થયાં એટલે, મુખ દર્પણમાં ભાળે છે;
 હજમની ખુરશીપર બેસી. પુન્ય પોતાના બાળે છે,
 હતાં એજ કપડાંકે બીજાં, સોગંદ દઇ પુછા એને;
 નહીંતો ખૈરી મરિ જવાની, એમ કહો મુખથી તેને.
 બાપ મુવો મરિ જવાદો, ખૈરી તો કાયમ છેને,
 ખુશી થશું દેખીને મોહું, વિચાર ઉપજ્યા છે જેને.
 હજમના અડકેલા છાંટા, સૌ કપડાપર ઉડે છે.
 જમવા આવ્યો ઘેર એટલે, ત્રણ ત્રણ ગજ ત્યાં કુદે છે.

કેમ અલી છે વાર કેટલી, રસોઈને સાચું કહેની;
 ટાઈમ લેટ થઈ ગયો અમારો, પીરસીં તું મુજને દેની.
 જલથી મોઢું સાફ કરીને, ભાણા પર જમવા બેઠાં;
 ડુધર જેવા આ લોકોને, કપડા શું નડશે એઠાં.
 પટ્ટી ખાવા ગયો એટલે, ઢંઢાએ ધકકો માર્યો;
 ઘાટી છે ઘાટી છે કહિને, આગળ પર વધતો આદ્યો
 વાત કરે છે સફાઈની પણ, ચપટી ધુળ ભરા મોમા;
 ભુંડણના પેટે જનમેલા, રાંક બનીને તું રોમાં,
 સ્નાન કરો કાશીમેં જાકે, પ્રયાગમેં કહું પુન્ય કરો;
 જમુના પાન કરો મથુરાંમે, પીછેં હ્યાં પર પાંઉ ધરો.
 ચલા જાયગા નંગા હોકે, વહાંપરભી ઐસી જુતી;
 ભાગલીયોંકા કહેના માનો, એહિ હુમારી હય ડયુટી.

કવાલી.

અજાયબ આ બધાં ખેલો, જોવામાં આજ આવે છે;
 પોતાના બાપદાદાની, લોકો લજ્યા ગુમાવે છે.
 પહેરો મલમલ તણી પોતી, સ્ત્રીયો જ્યાં ત્યાં રહે રાતી;
 ચુલામાં આગના વાંધા, જોવામાં આજ આવે છે.
 પ્રથમ ગાયો તણુ દરશન, કરી લોકો થતાં પરસન;
 તેને બદલે જખર ઘોડા, જોવામાં આજ આવે છે.
 ઉછીના લઈ જતાં રૂપીયા, આપ્યા કેડે થતાં સુખીયા;
 દાનત ખોટી કરે તેવા, જોવામાં આજ આવે છે.
 વરસ ચાલીસતું, દેહું, ચુકવતાં છોકરા તેનું;

હાથે લઈને પુડવનારા, જોવામાં આજ આવે છે.
 લાખો રૂપીયા છતાં પાગલ, દિઠાં કોઈએ હતાં આગલ;
 પોતાનું પેટ ભરનારા, જોવામાં આજ આવે છે.
 જેવી દાનત તેવી બરકત, કરિશ જયરામ નહિં હરકત;
 ઉંધે માથે લટકનારા, જોવામાં આજ આવે છે.

તાળેદારનો તમાસો

યાને

હલકા નોકરની હલસાણી. ૧૯.

મહેતો મેહેતાણીને કહે છે-કવાલી.

મળુરી સખત છે મારી, છતાં પુરૂં નથી પડતું;
 મંડયો છું રાતને દહાડી, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 અભાગી શેઠ છે મારો, ગરિબની ઘાત કરનારો;
 રૂપૈયા વેસ આપે છે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 કદર મુદલ નથી કરતો, વળી જ્યાં ત્યાં દિસે કરતો;
 આદિના વસ્ત્ર પહેરૂં છું, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 તું પણ તેવીજ છો ખ્યારી, ગયો અમથો નથી હારી;
 પેરોણો એક જો આવે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 કથન કરતો નથી હમણાં, કરિશ નુકશાન તું બમણાં;
 સખુરીના રૂળો, મીઠાં, છતાં પુરૂં નથી પડતું.

નગર મુંબઈ તણાવાસી રૂપૈયાથી ગયા ત્રાસી;
કમાવે છે ખસો લગભગ, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
સ્વતંત્ર વર્ગ છે સુખીયા, ખીજા જાણે બધા દુઃખીયા;
લખી જયરામ બતલાવે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.

શેઠ નોકરને કહે છે—કવાલી ર.

ફેરવશો જો કદી માથું, રજા આપીશ હું તમને;
તમો ભાગી જશો તેની, કશી પરવા નથી અમને.
ઉંઘી ઉંઘી તમો આવો, ખીડી પીવા પછી ધાવો.
વાઘ્યા દસ કે જવું જમવા, રજા આપીશ હું તમને.
પૂરિ બે વાગશે જ્યારે, રખડતા આવશો ત્યારે;
એવું અમને નહિં ચાલે, રજા આપીશ હું તમને.
કલમ પણ કયાં અરે નાખી, જીવો આ દોતમાં માખી.
ન જાણું છો તમો કેવા, રજા આપીશ હું તમને.
શેઠાણી જાય છે તે કયાં, પુછી આવો તમો જઈ ત્યાં.
ખુલાસો તુર્ત લઈ આવો, રજા આપીશ હું તમને.
શેઠાણી જો પેલી આવી, મંગાવે છે દેખું આવી;
નવા ઘડીઆલ પર ટાંગી, રજા આપીશ હું તમને.
દિવાળીના દિવસ આવ્યા, નવિન રંગો નથી લાવ્યા;
પૂજેતી થાય છે મારી, રજા આપીશ હું તમને.
અમો છું શેઠીયા કેવા, સવારથ સાધીયે તેવા;
નોકરની દાદ નવ લઈએ, રજા આપીશ હું તમને.

ઝાડુ કાઢી તમે નાખો, બીજાના પણ કરી રાખો;
ભાગલીયા શું કહે છે જો, રબ આપીશ હું તમને,

કુચ્છી કાવ્ય

યાને

વિયોગી સ્ત્રી. ૨૦.

રાગ ડેઉચે આઉં ન છડીયાં તલવાર.

આઉં દુંખી અંધ્યાં દિલદાર.

દુંખી અંધ્યાં દિલદાર, સાંધ્યાં મુંજો બેઠો લગાઈ દે પાર. ટેક.

નિંદપણમેં માં મરિ સુતિને, પેચે પણ આય લાચાર. આઉં.

ઝીવ ઝોરાઈએં કઢી વિઝાંધી, જમ ડીયન ઝોડેંઝી માર. આઉં.

સારેમેં પણ નાય ડીધલ કોય, માનીઝો કીડતાર. આઉં.

ઉપાય મુંઝા મીળે થકાઆઉં, મુઈસ હાંણું તાં ઠાર. આઉં.

જયરામ ચચે મુંઝા પ્રાણુ વલ્લભ, તોઝી લીલા અપરમપાર આઉં.

ઇશ્વર પાસેથી માગેલી મદદ.

રાગ કુચ્છી કાઢી.

વાલીડા મુ ઝી વારે ચઢીને અચો, અંધ્યાં અપરાધી તોઝોની સચો,

વાલીડા મુંઝીવારે ચઢીને અચો,

કર્મ કુડા ઝીકી મુકયા હુંધા, તેંજો મીડંધો કયાંથી તાં પતો
વાલીડા.
સુખમેં સધિયારો આય મીણીજો, પણ દુઃખજો બેલી ન બચો.
વાલીડા.
પાપેઝી શીક્ષા ડીણમેં મુંઝાનાથ, નધંએં તું તાં કીં કયો વાલીડા.
જયરામ ચએ આઉં સરણે થીયાતો, મનમેં કુલાયતા પચો.
વાલીડા

ધશ્વરે આપેલી ભકતને શાબાસી.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

જીવલડા આઉં વિસરિવિના કીં તોકે,
વિસરિ વિના કીં તોકે, જીવલડા આઉં વીસરી વીનાપ્રી તોકે.
હિરંધે ફિરંધે મુંજો નાલો ગીનેતો, તું મનજો મંધીયડો રોકે.
જીવલડા.
પંઢઝા નીયમ મીળે સાચવિયે તો હી, સરિર ભલે તો સુકે.
જીવલડા.
પ્રેમ તોજો આઉં ઠીક ડીસાંતો, ધુનીયાંમેં રેતું સુખે જીવલડા
જયરામ ગુણ નીત્ય ગાય મુંઝાતો, ન્યારો કથપણુધ કીંયતો સુકે.
જીવલડા.

વેધીરો હ્યાનું

તોઝો.

ક્રીં કમ નાંચ ૨૧.

કચ્છી કવાલી.

લગો આસેં મુઝો નેડો. રખડંધી કો છડે ડયોતા;
 નમુંનુંતાં ઝરાન્યાર્યો, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 દેખાડયો ખોડકે ખાપણ, ખવાણી આયકીં થાપણ;
 ગરિખ ઘરઝી અઇઆં બેટી, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 અગરઝો પાપ હી નડંધા, વઘર મોતે કીતક મરંધા;
 સુણોતાં ગાલ હી મુંઝીં, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 અસીં ઝેડયું અઇયું તેડયું, કરજ આંઝો, વિઠા ફેડયું;
 વિચાણી નાંચ માં કેંઝી, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 નતાં ખયેં દુધ ઘી સક્કર નતાં માર્યું કીતે ચક્કર;
 ભીગાડયું કીં નતા આંઝો, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 વીચાડો પે મુંઝો ભોરો, ડીસી આંકે વિઠે ઘોડયો,
 મીઠેવોણી મુંઝી ખાઇ, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 ખરોખર આય હી અરજ, ખરિ સાહેબજી મરજ;
 ભેશી જુકે પુછી ન્યાર્યો, રખડંધી કો છડે ડયોતા.

કવાલી.

કસુબો લાલ પહેરેને, સીધી વાટે સટકધીંસે.
 દર્શણુ ઝો નાં ગીની આઉં, સીધી વાટે સટકધીંસે.
 રખું સુદલ નતાં ખટકો, પેની પગઝો કર્યું લટકો;
 પછાડે પ્રહ્લચારીકે, સીધી વાટે સટકધીંસે.
 વિચાડા કૈકતાં વાંઢા, ડીસેને પોનતા માંધા;
 ગીનીને જીવ કૈ કેઝાં, સીધી વાટે સટકધીંસે,
 સુણીને હી અજબ લીલા, રખે મનઝા થીયો લીલા;
 સાગલીએં કે કુરો સુતક, સીધી વાટે સટકધીંસે.

જંગલની જડી બુટ્ટી

યાને

વૈરાગ્યનો અરિસો—ખયાલ રર.

ઇશ્વરની છે પાસ અંધારૂં, એમ અદ્યા તું લેખે છે;
 પણ તો તેસૌ કર્મ તમારા, ગુપ્ત નજરથી દેખે છે.

પ્રજા હાલની નવી જીવો તો, અધમ કૃત્ય આચરનારી;
 છેતરવું આદી કર્મોથી, દ્રવ્ય પરાયું હરનારી.
 પુસ્કળ મોહ અને મમતા પણ, મુખનું તુર ઉતારે છે,
 જે વસ્તુપર ઘણો પ્રેમ તે, કુદરત નાશ પમાડે છે.
 વૃદ્ધ થયા તે છતાં વિષયપર હજી, ખંડી દેખું મમતા;
 કુલીન સ્ત્રીઓનો ત્યાગ કરિને, ઠેક ઠેકાણે છે ભમતા.
 ત્રણ કલાકથી વાટ જોઉં છું, ગઈતી રાંડ કહીદે કયાં;
 નહિં તો તારી આ જોડાથી, મુંડ રંગી નાખું છું દ્યાં.
 સ્ત્રીએ કહ્યું કે જા જા મૂરખ, મારનાર સૌ મરિ ગયા;
 લક્ષણ હું જાણું છું તારા, રખે જતો બુદ્ધીને કયાં.
 પરમેશ્વરની પૂર્ણ કૃપાથી, બુદ્ધી પ્રાપ્ત થઈ જ્યારે;
 ભાગલીયાએ સર્વ હકીકત, લખી બતાવી છે ત્યારે.

ઉતર કવાલી.

મલી ઉસ્તાદ તું મુજને, બચ્ચો તેથીજ હું ખ્યારી;
 નહીં તો ધર્મનાં સોગંદ, ન મુકત પારકી નારી.
 પીતા કાયમ હતા જ્યારે, રખડતો હું હતો બહારે;
 ખોટી આદત પડી મુજને, કીધી પૈસા તણી ખ્યારી.
 ગયાતા રાંઠ લઈ ભાગી, ઠોકર કેવી જીવો લાગી;
 મને મળતી નથી મુદલ, વરસમાં એક જી સાડી.
 હોટલમાં સર્વ કોઈ પેદા, પાણી પીવા મંડયા એઠાં;
 ગંગા જમુના રોડાવોટર, લીંબુ લાગ્યા સુખાકારી.

ભંગી ને ઢેડ અલબેલા, મારે છે લોકને ઠેલા;
 વગર નાહ્યા ઘુસે ઘરમાં, વટલવાની બધી પાલી.
 અલી રહી જા હવે છાની, વચન માઝું જરા માની;
 બતાવ્યો તેં મુને રસ્તો, હું પણ એથી ગયો હારી.
 બાવીસે અંક છે કેવા, અમુલ્ય રત્નની જેવા;
 કહે જયરામ સૌ વાંચો, લલામણુ એજ છે મારી.

બહાદુર બગીચો

યાને

કરતાની ખુશીનો ઉદગાર કવાલી. ૨૩.

બન્યો છે શું બગીચો આ, જુવો બહાદુર જન કેવો;
 લુટો લુટો અરે લોકો, સમય નહિ આવશે એવો.
 લીંબુ દાડમ સપ્તરચનના, રૂપાળા વૃક્ષ છે જેમાં;
 સીતળ છાંયા તણો અમને, જગતને લાલછે દેવો.
 કરણમાં શબ્દ જો જાશે, પરિશ્રમ દૂર સૌ થાશે;
 એવી એમાં રહી ખુટી, લીલો છમ દ્રાક્ષનો મેવો.

કુમો પર પુષ્પ છે કેવા, હરણુ દુઃખનુ કરે તેવા;
 સુગંધી છે જેની રૂડી, ખુશી સાથે તમે સેવો;
 હશે જન જે બહુરૂડા, બનીને વૃક્ષ પર સુડા;
 કહે જયરામ રૂળખાશે, જેને શુભ સ્વાદ છે લેવો.

શર્ણુ કેાની જશે ! ઈશ્વરની;

કવાલી.

અવિનાશી વિના મારે, શરણુ કેાની જવું ભાઈ;
 પ્રકાશીને રહો પોતે, સ્થળ સરવત્રની માંહીં.

ઘડી પલમાં હસાવે છે, ઘડી પલમાં રડાવે છે;
 એવી સત્તા રહી જેમાં, ગુણો તેના રહું ગાઈ.

પહું છું દુઃખમાં જ્યારે, કરું છું યાદ હું ત્યારે;
 મુકાવે છે પીડામાંથી, એવી જેની પ્રભુતાઈ.

નજાણું હું કરી ભક્તિ, પ્રબલ એની બધી શક્તિ,
 પ્રસંગોથી બચાવે છે, અમે તેને રહ્યા ચાહી.

પ્રતાપી નામ છે જેનું, સ્મરણ કરતું અલ્યા તેનું
કહે જયરામ તો તમને, જશે ભુલીને તે ક્યાંહી.

મસ્તાની મંકોડો

યાને

ધણી ધણીયાણીનો સંવાદ. કવાલી ૨૪.

બાયડી ન હુવેત પુડીયા, છાજ્યા કેર ગીને,

વરેં સઠઝા અરે ડોસલ, જૈયર તોકે અપે કોતી.
ડીસીગીન હી તોઝા લકડા, જૈયર તોકે અપે કોતી.
ડીસાઝે પણુ નથો આંકે, મરોતા કો વીઠા નાંકે
પુતર કેંઝા કેઝયું ધીરું, જૈયર તોકે અપે કોતી.
પુતર પુડીયા થીંધે વોળા, મારીં ધે મુન્નઝા ઝોડા.
ન થીંધો શ્રાધ કે છમછર, જૈયર તોકે અપે કોતી.

તુંપણ મનમેં વીઠો જાણે, હડા મુંઝા થકા હાણે
 સંધુકેઝી પ્રકત ખોટી, ઐયર તોકે ખપે કોતી.
 પુતર નો ચોનતા મરમર, થીએ'તો કો વીઠો હડહડ
 જમ કઢંગે ઝલે ચોટી, ઐયર તોકે ખપે કોતી.
 હલધ વેધી ઉનઘ' ઘડીએ, ભરત બેઝા વીઠો ભરીએ,
 વરેં ખીંજે પુતર સોતી, ઐયર તોકે ખપે કોતી,
 દયા ઇંધી તોઝી ઝંકે, કરે ગીન યાદ તું તે કે
 સુણો જયરામઝી પોથી, ઐયર તોકે ખપે કોતી.

— — —

વોય મુઠી ઇનમેંસે કુધ મોથ માર્યાં,

કવાલી.

ડીયે ઝેઠો વીડી સમઝાં, જણાયો નાંચ મું કે'કે.
 ડીઠા આંઝા મીઝે લક્ષણ, મુઠો ડીંધા હાંણે બે'કે.
 ચોણું પયતો વરી પાછો, ચડાયોતા કુરો ડાચો.
 લગેતી આગ હીન ધીલમેં, જણાયો નાંચ મું કે'કે
 અકલ વઘસે કીતે આંઝી, પીયું ઘરમેં અસીં કાંઝી.
 રને'કે રોજ પુર્યોતા, જણાયો નાંચ મું કે'કે,

રનેમ્યાંથી અચો મોડા, અસિં મુનઝા હીયું ઝોડા.
 ખીલેવારા અગર સાદા, જણાયો નાંચ મું કેંકે.
 બાડુડી ને વરી ત્રાંસી, તેં કે ચવતા વીઠા ખાસી.
 ગોઝારી આયસે કેડી, જણાયો નાંચ મું કેંકે.
 મુકે મુધલ મકી ડીઝા, ઠારે ઠારે વીઠા પીઝા,
 ભેશી જયરામ ઇં ચયતો, જણાયો નાંચ મું કેંકે.

રીઝવડ રામબાણુ

યાને

મુંબઈની કમાણી.

કવાલી. ૨૫.

કમાણી અર્ધ મુંબઈની, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 દેશી ભાઈયો તરફ ભેતાં, ચાલુ ફેશન પ્રથમ લેખું,

દાનત ખોટી હશે જેની, મુંબઈમાં છે મજા તેની.
 ગેરસ અરધું અરધ પાણી, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 છીએ ઘરના અમો સુખીયા, લાવો મુકો અહિં રૂપીયા.
 દિવાળું તુર્ત કાઢે છે, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 બળદ ઉપર દયા રાખો, જીવો તેની જરા આંખો.
 વછુટે છે કેવા નીરો, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 પરાઈ ચીજ જો હરશો, જુડે હાલે છેવટ મરશો,
 હજી સુખ છે બધા આગળ, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 અત્યારે રાંડજો ગાસે, મોઢું જોવા બધા જાશે,
 મોટર ગાડી વીધે બેસી, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 ચેતો ચેતો હજી ચેતો, કલ્પી એમાંજ છે પેઠો,
 ન રોટી હાથમાં દેશે, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું,
 આવે કોઈ સંતજો દ્વારે, ઢીમર ધક્કા રહ્યા મારે,
 રાંધ્યું છે શું તમે ચાખી, પ્રલય એમાં જ થઈ દેખું.
 હિંડોળાપર સદા હિચે, આંખો અરધી રહી મીંચે,
 ખવાડે શું ધણીને તે, પ્રલય એમાં જ થઈ દેખું.
 પત્ની સેવા નથી ગમતી, અને જ્યાં ત્યાં દિશે ભમતી,
 રાખી માથું અરધ ખુલ્લું, પ્રલય એમાં જ થઈ દેખું.
 પોંચો પોંચો કહી મોઢે, શીકારી સામટા દોડે,
 જોવા ખાતર સ્ત્રીના મુખને, પ્રલય એમાંજ દેખું,

સ્ત્રીઓ બહુતેક છે કેવી, બજારી માંખના જેવી,
 પોતાનો દાવ નવ ચુકે, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 બાણ્યું કે ભીડ થઈ ભારે, લોકો છાની ગરજ સારે,
 છતાં કહેતું નથી કોઈ, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 પાછળ પુરૂષો હઠે જ્યારે, સ્ત્રીઓ ગભરાય છે ત્યારે,
 ઘોટાળાની સીમાં ત્યાં શી, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 જોવા જેવી અજબ નગરી, તોફાનોમાં ગઈ બગડી,
 કહે જયરામ શુભ લક્ષ્મિ, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.

દવાઓની આજકાલ વધતી જતી જાહેરાતો તે સંબંધી એક ચેતવણી.

જાહેર પ્રગતી એ તો અગણ્ય નથીજ કે ચાલુ જમાનામાં દવાઓની જાહેરાતો એટલી બધી તો વધતી જાય છે કે તેને વાંચનારાઓ તેવી જાહેર ખબરો ઉપર ભાગ્યેજ લક્ષ આપતા હશે, એટલુંજ નહીં પણ હવે એવી જાહેરાતો તરફ મોટો ભાગ શકતી નજરથી જુએ છે. વળી એ વધી પડેલી જાહેરાતોમાં ખાસ કરીને શક્તિની દવાઓની જાહેરાતો આજ કાલ જન સમાજનું ખાસ ધ્યાન ખેંચી રહેલી જણાય છે. કેટલીકવાર એવી ધમધમાટ અને ચમચમાટ કરતી જાહેરાતો તરફ ધ્રુણક ભોળા લોકો ઠગાય પણ છે. અને પછી તેઓ ગમે તેવી સત્ય જાહેરાતો તરફ પણ ચિત્કારની નજરથી જુએ છે. આ ઉપરથી અમારું કહેવું એવું નથી કે બધી જાહેરાતોમાં હાંચગજ હોય છે. પરંતુ મોટો ભાગ વજુદ વગરનોતો હોયજ છે. ચાલુ જમાનામાં કમતાકાતનું દરદ વિશેષ જોવામાં આવે છે એ દરદ શું શું કારણોથી ઉત્પન્ન થાય છે તે જણાવવાને અત્રે યોગ્ય સ્થળ નથી. પરંતુ ટુંકમાં એટલુંજ જણાવીશું કે તેવાં કમતાકાતીનાં દરદમાં સપડાએલાંઓ કોઇપણ દેશી દવાઓનો ઉપયોગ કરશે તો ખાસ કરીને વધારે ફાયદો થશે. વળી તે સાથે એટલું પણ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે દેશી દવાઓ પણ ખાસ કરીને કોઇ જાણીતા અને લાંબા વખતથી વેદકનો ધંધો કરનારા દેશી વૈદો પાસેથી લેવી. મુંબઇમાં દેશી વૈદો તરીકેનાં હજારો પાટીયાં મારેલાં જોવામાં આવે છે. જેથી તેવાં સંજોગોમાં જાણીતા નામો શોધી કાઢવાનો ગુંચવાડો ઉત્પન્ન થાય છે, પરંતુ જેઓ એ વિશે માહિતગાર છે. તેઓ એમ કહે છે કે કમતાકાતીમાં તેમજ બીજા કોઇપણ બયંકર રોદો સાબળ કરવાને દેશી વૈદ તરીકે મી. હરગોવિન્દ હરિદત્ત શકરનું નામ નામીયું છે. જેઓનું દવાખાનું મુંબઇના જાહેર ભૂક્ષેશ્વર રસ્તા ઉપર આવેલી પાંજરાપોળની ઝોરીસ પાસેજ છે.

વગર ઇંજાએ વાળ કાઢવા માટે

બાદશાહી સાબુ.

બાદશાહી સાબુ—સફાઈથી વાળ દુર કરવા માટેજ છે.
 બાદશાહી સાબુ—ચામડીના બસલી રંગ રાખે છે, કાળી પડતી નથી.
 બાદશાહી સાબુ—હીંદુસ્થાનમાં હજારો હુકનો ઉપર મળે છે.
 બાદશાહી સાબુ—વાપરનારાઓ સંતોષ પામ્યા છે,
 બાદશાહી સાબુ—ચામડીના તબામ દર્દ નાબુદ કરે છે.
 બાદશાહી સાબુ—હર હકતે વાપરવાયી નુકશાન ચતુંજ નથી.
 બાદશાહી સાબુ—ગુપ્ત ભાગોના વાળ સારી રીતે કાઢે છે.
 બાદશાહી સાબુ—વર્ણુ સાબુના બાકસ એકનો રૂ. ૧) પો. આર આના
 બાદશાહી સાબુ—રજીસ્ટર નં. ૫૨૯ તપાસી ખરીદ કરવો.

કારડ સાર્વજનિક કીંમત માત્ર રૂ. ૪,—ફોટોગ્રાફ પાડવાના

છુપા કેમેરા.

હાલમાં વીલાયતથી મોટા ફેરફાર સાથે કેમેરાનો મોટો જથ્થો આવ્યો પહોંચ્યો છે. આ કેમેરાથી નાતું બચ્ચું પણ સહેલાઈથી ફોટો ઉતારી શકે છે. દોડતી ગાડી, ઉડતું પક્ષી વગેરેનો સહેલાઈથી ફોટો ઉતારી શકાય છે. ફોટોગ્રાફ ઉતારવાની સંપૂર્ણ માહિતી ઘેર બેઠે શીખવી શકીએ છીએ. કેમેરા સાથે બ્યુક્ષનર (જેનો ફોટો લેવો છે તે જોવા માટે) ગ્રાઉન્ડ ગ્લાસ ડાર્ક સલામડ, પ્લેટ, દવાઓ સાથે કીંમત રૂ. ૪. પોસ્ટેજ દશ આના.

હીંદુસ્થાનમાં જગે જગે વેચવા માટે એજન્ટો બેઠ્યા છે છીએ.

સી. સી. મહાજન એન્ડ કુંપની.

શેખમેમન રજીસ્ટર્ડ-મુબઇ.

હિંદુ ધર્મનું અભિમાન હોય તે તુરત ખરીદો.

દ્રૌપદીની ક્રિયાદ!!

જેમાં ખુદ મહાભારતનાં તથા શાસ્ત્રગ્રંથોનાં અનેક મૂળ પ્રમ
આપી સિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે કે સતી દ્રૌપદીને પાંચ નહિ, ૧
એકજ પતિ હતો. કી. આદ અ

૨. પ્રાચીન ભારત.

જેમાં ૩૫૦ સંસ્કૃત પ્રમાણો આપી પ્રાચીન આર્યોની સમાજ-
સ્થિતિનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. કી. આદ આના.

૩. શ્રીકૃષ્ણની રાસકોડાનું

આધ્યાત્મિક સ્વરૂપ.

જેમાં રાસકોડાનું મહત્વ સમજતી, યોગીશ્વર શ્રીકૃષ્ણચંદ્રપગનાં
બધાં કલકો યુક્તિપૂર્વક દૂર કરવામાં આવ્યાં છે. કી. ૪ આના.

નણે પુસ્તકો બેમાં મંગાવનારને પોસ્ટેજ માફ!

મંગવાનાં ઉદાહરણ:—

૧. ઝવેરી બ્રધર્સ, અદેશર દાદી સ્ટ્રીટ; ગિરગામ ઍકરોડ, મુંબઈ
૨. વસનજી પરમાનંદ ચહાવાલા, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ.
૩. ભારજી કોઓપરેટીવ સ્ટોર્સ, બોરીબંદર સામે, મુંબઈ.

